

Założony w 1980 roku rezerwat przyrodniczy Koyukuk o powierzchni 18 400 km² położony jest po zachodniej stronie centralnej Alaski i graniczy od południa z innym przyrodniczym obszarem chronionym – rezerwatem Nowitna. Park powołano do istnienia głównie w celu ochrony środowiska naturalnego dorzecza rzeki Koyukuk ze szczególnym naciskiem położonym na ochronę gatunków wodnego ptactwa wodnego oraz lososi.

Rezerwat Przyrodniczy Koyukuk na Alasce

ZIEMIA bagien,

Pracownicy parku prowadzą szeroko zakrojoną edukację turystów oraz lokalnej społeczności w oparciu o rekreację i bezpośredni kontakt z dziką przyrodą, np. poprzez obserwację dzikich zwierząt, spływy kajakowe, bezkrwawe łowy z aparatem fotograficznym, piesze wędrówki, wędkarstwo itp.

Zgodnie z obowiązującym na Alasce prawem rdzenni Alaskańczycy mogą zamieszkiwać w granicach parku oraz kontynuować swój tradycyjny styl życia oparty na myślistwie, łowiectwie i zbieractwie.

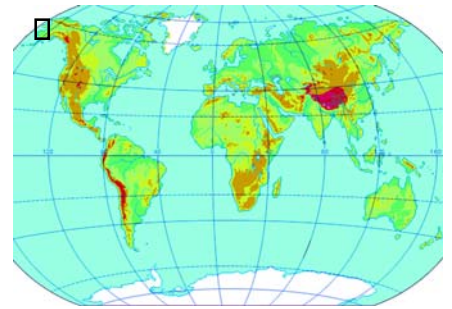
Rzeki i bagna

W granicach rezerwatu charakteryzujące się dużą różnorodnością roślinności występują trzy główne typy środowiska przyrodniczego: rozlewiska wodne, bagna porośnięte karłowatą odmianą świerka oraz borealny las iglasty. Rozległa, porośnięta lasem dolina rzeki Koyukuk granicząca od

południa z rzeką Jukon i otoczona z pozostałych stron wzgórzami jest sercem rezerwatu oraz przyrodniczą chlubą tej części Alaski. To właśnie dzięki Jukonowi oraz Koyukuk oraz z ich dopływami istnieją rozlewiska wodne w rezerwacie. Rzeki te bowiem rokrocznie, w czasie wiosennych roztopów wylewają na równiny, zasilając w ten sposób setki niewielkich jezior w dużą ilość „świeżej” wody. Średnia głębokość owych jezior wynosi 4,5 m i zmienia się w ciągu roku w zależności od poziomu wezbrań Jukonu lub Koyukuk – największych spośród wszystkich rzek nizinnych rezerwatu. W połowie lata temperatura wody w płytkich rozlewiskach sięga ponad 21°C, tworząc wręcz idealne warunki dla rozwoju roślin wodnych oraz bezkręgowców.

W obrębie doliny Koyukuk powszechnie też występują płytkie, sezonowo zalewane niecki zwane grass lakes, w których woda

zalega zazwyczaj tylko w okresie wiosennych roztopów, a w pozostałej części roku wyschnięte zagłębienia powoli zarastają krzaczastymi zaroślami. Większość z tych roślin obumiera w czasie najbliższego zalanania, przetrwują tylko turzyce, które potrafią normalnie funkcjonować nawet w wodzie o głębokości powyżej 1,2 m. Brzegi jezior i rozlewisk porastają głównie turzyce oraz trawy, natomiast wzdłuż rzek i strumieni dominują drzewa. To głównie wierzby i olchy tworzące gęste zarośla, a także: świerk bia-

ły, brzoza żywiczna, brzoza papierowa oraz topola balsamiczna.

Kierując się bardziej na północ dotrzemy do tej części rezerwatu, w której dominującym krajobrazem są bagna otoczone lasem karłowatego świerka czarnego, występujące na słabo przepuszczalnym gruncie (zastoiska wodne są spowodowane występowaniem na tym terenie wiecznej zmarzliny

uniemożliwiającej przenikanie wody w głąb profilu glebowego). Surowe warunki klimatyczne i siedliskowe uniemożliwiają świerkom prawidłowy rozwój w efekcie czego drzewa te dorastają do wysokości zaledwie 3-4 metrów. Najpopularniejszymi roślinami występującymi na moczarach są trawy, turzyce oraz mchy.

Tajga i tundra

Znaczną powierzchnię parku porasta borealny las iglasty zwany również północnoamerykańską tajgą, która tworzy jeden z największych, zwartych obszarów leśnych świata (tajga to słowo pochodzenia rosyjskiego, które znaczy dosłownie: „łąd

Ruchome wydmy Nogahabara zajmują powierzchnię aż 64 km² (U.S. NPS).

małych patyków”). W jego skład wchodzi głównie: świerk biały, świerk czarny, topola osika, brzoza karłowata. Sporadycznie pojawia się: modrzew, topola balsamiczna i brzoza papierowa. Nizinny las składający się z tych gatunków stopniowo przechodzi w bezdrzewną tundrę gdzieś na wysokości ok. 900 m n.p.m.

Obszar rezerwatu to miejsce styku dwóch stref klimatycznych: umiarkowanej oraz okołobiegunowej, reprezentowanych odpowiednio przez klimat umiarkowany kontynentalny oraz klimat subpolarny. Skutkiem tego jest krótkie, ale ciepłe lato oraz chłodna pozostała część roku. W czasie zimy występują tu dwa typy aury: ekstremalne chłody sięgające -46°C , a czasami nawet -57°C , występujące przy bezwietrznej pogodzie i bezchmurnym niebie oraz stosunkowo wysokie temperatury (od -20°C do 7°C), którym towarzyszy zachmurzenie, wiatr oraz opady śniegu. W czasie lata trwającego tu od czerwca do sierpnia temperatury wahają się pomiędzy 10°C a 21°C . Zdarza się jednak, że termometr pokazuje wtedy aż 32°C .

lasów i rozlewisk

Ruchome wydmy

Wielką rzadkością jak na Alaskę są występujące na terenie rezerwatu ruchome wydmy zajmujące powierzchnię 64 km^2 ! Wydmy Nogahabara – bo to o nich mowa – to jedno z dwóch aktywnych pól wydmych na Alasce, która zazwyczaj kojarzy się z bujnymi lasami, niedźwiedziami i łososiami, a nie z pustynią. Wydmy są pozostałością po olbrzymim polu wydmych istniejącym tu w okresie plejstocenu, które z kolei powstało z naniesionego przez wiatr piasku z wycofujących się (topniejących) lodowców pokrywających ląd Alaski. Pozbawione roślinności wydmy wciąż przemierzają się, pomimo że niektóre z nich mają ponad 15 m wysokości i ponad 90 m długości oraz że położone są w samym sercu lasu.

Nie tylko ptaki...

Spośród 30 gatunków ssaków zamieszkujących rezerwat wymienić można takie gatunki jak: niedźwiedź grizzly, baribal (niedźwiedź czarny), łos amerykański, renifer amerykański zwany potocznie karibiu, wilk, ryś, kuna leśna i inne. Stado reniferów liczące bez mała 500 000 sztuk wędruje tutaj z zachodniej Arktyki i zimuje w dolinie rzeki Koyukuk. Najliczniejsze są jednak populacje małych ssaków (np. normicy żółtołcej), które są podstawowym pożywieniem drapieżników.

Wędrujące na tarłach łososie (S. Werle, U.S. NPS).

Rezerwat słynie z przylatujących tu każdej wiosny ogromnych stad ptactwa wodnego, dla którego tutejsze rozlewiska są miejscem lęgów. Spotkać tu można takie gatunki jak: łabędź trębacz, łabędź tundrowy, bernikla białolica, bernikla kanadyjska, kaczka krzyżówka, kaczka obrożna, kaczka czerwonołowa, nur arktyczny, nur rdzawoszyi, nur pospolity, nur pacyficzny, nur żółtodzioby, perkoz rogaty, perkoz rdzawoszyi, cyranka zielonoskrzydła, brodziec nakrapiany, brodziec pustelnik i wiele innych. Na terenie rezerwatu występuje w sumie ponad 140 gatunków ptaków. Okresy migracji ptactwa wodnego przypadają na wiosnę i jesień, wtedy to na płytkich rozlewiskach rezerwatu pojawia się największa ich ilość.

Z podniebnych drapieżników występują: bielik amerykański, błotniak północny, sowa rogata, sowa szara, sowa borealna, sowa jastrzębia, cztery gatunki jastrzębia (m.in. gołębiarz i jastrząb rdzawoogonia-

sty) oraz sokół wędrowny. Rezerwat odwiedzą również inne ptaki wędrowne: jaskółka leśna, jaskółka brzegówka, mysikrólik rubinowy, drozd szarolicy, drozd pstrokaty, drozd Swainsona, kos rdzawy, wróbel sawannowy, wróbel amerykański, wróbel białołowy, rybołówka arktyczna oraz siewka półdłoniasta.

Niewiele z tej ogromnej rzeszy ptaków pozostaje w rezerwacie na zimę. Do tych nielicznych należą: kruk pospolity, sójka szara oraz grubodziób sosnowy.

W jeziorach, rzekach i strumieniach występuje 14 gatunków ryb m. in. łos królewski, łos srebrny, szczupak amerykański, burbot i lipień arktyczny. To właśnie ryby, a w szczególności łososie są podstawą egzystencji rdzennej ludności tych terenów.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcia zostały udostępnione za zgodą i dzięki uprzejmości National Park Service, Stany Zjednoczone.